

גליון מס' 46 ■ אלו תשנ"ז ■ ספטמבר 1997

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד עמוס נצר
המערכת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברות וחברים,

מושתת המקצוע.

זה השולח במזיד יד בכספי לקוחותיו אינו ראוי להמשיך ולשמש כעורך-דין. אנו נפעל על-מנת, שההליכים המשמעתיים כלפי אותם הבודדים המכתימים את המקצוע, ימוצו עד תומם.

בברכת שנה טובה

שלכם,

אלקס הרטמן, עו"ד

יו"ר ועדת האתיקה

הנדון: הרחקת עורכי-דין ששלחו יד בכספי לקוחות
לאחרונה פורסמה בכלי התקשורת פרשה שקיבלה פרסום נרחב שעל-פיו שלח, לכאורה, עורך-דין יד בכספי לקוחותיו. איני רוצה להתייחס לפרשה הספציפית, שודאי תעלה לדיון בוועדת האתיקה, אלא לתופעה הנדירה של עורך-דין השולח במזיד יד בכספי לקוחותיו.

אכן, המדובר במקרים נדירים ביותר הפוגעים לא רק באותם לקוחות שכספם נגנב, אלא בציבור עורכי הדין בכללותו. בסיסו של המקצוע הוא האמון שנותן הלקוח בעורך דינו; הפקדת ענינו של הלקוח, לרבות נכסיו, בידי של עורך הדין הוא פרי האמון המוחלט והבלתי מסוייג שרשאי לקוח לחוש. מעילה באמון זה משמעותו פגיעה בנשמת אפו של המקצוע. עורך-דין השולח ידו בכספי לקוחותיו מטלטל את היסוד עליו

ג. ב.

החל מפרסום זה של "עט ואתיקה" אנו מרחיבים את היקף הגליון. מעתה יכלול הגליון פרסום של יותר הלכות חדשות שיצאו תחת ידי בתי הדין המשמעתיים כמו גם יותר חוות דעת של ועדת האתיקה. הננו מקוים שיהיה בכך כדי לסייע בהרחבת הידע של עורכי הדין בתחום האתיקה המקצועית.

עוה"ד והלקוח

מתן עדות ע"י עורך-דין בתיק פלילי כשהוא מייצג את הלקוח בתיק אזרחי

העובדות:

ד. לפי בקשת ביהמ"ש וטרם מתן עדותו פונה עוה"ד אל ועדת האתיקה ומבקש לדעת האם קיים פגם אתי כלשהו במתן עדותו בתיק הפלילי שעה שכעת הוא מייצג את אותו פלוני בהליך האזרחי.
ה. עוד שואל עוה"ד מה תהיה עמדת ועדת האתיקה אם עורך דין אחר ממשרדו ייצג את הלקוח בהליך האזרחי והאם במקרה כזה עדותו במשפט הפלילי תהיה "כשרה".

עמדת הוועדה:

א. הוועדה הודיעה לפונה כי הוא לא יוכל להופיע כעד מומחה במשפט הפלילי שעה שמשרדו מייצג באותו ענין את הלקוח בהליך האזרחי.
ב. בנוסף סבורה הוועדה כי אין מניעה לכך כי עוה"ד ימשיך לייצג את הלקוח בהליך האזרחי ויופיע כעד לעניינים שבעובדה בהליך הפלילי שבו אין הוא מייצג את הלקוח.

א. עורך דין מייצג אדם פלוני בערעור מס הכנסה.
ב. כנגד אותו אדם מתנהל גם משפט פלילי שבו הוא מיוצג ע"י עו"ד אחר.
ג. עוה"ד הפונה התבקש והגיש חו"ד מומחה בתיק הפלילי אך ייתכן ויעיד כעד רגיל בהקשר לדיונים אצל שלטונות מס הכנסה ביחס לשאלות שנדונו, לרבות שאלות לגבי החומר שהוצג, פסילת ספרים וכו"ב.

עוה"ד והלקוח אפשרות זיהוי לקוח החותם על תצהיר ע"י רשיון נהיגה

העובדות:

המותר לעורך דין העורך תצהיר לאדם אחר לזהותו שלא ע"י תעודת זהות בלבד?
עורך דין פנה לוועדת האתיקה וטען כי השתרש במדינה נוהג שלפיו בנקים, משטרת ישראל ומוסדות אחרים מוכנים לקבל רשיון נהיגה כמסמך מזהה כשלטענתם אותו רשיון הונפק ע"י רשות ממשלתית.
שואל עוה"ד האם לצורך החתמת לקוח על תצהיר ניתן להסתפק בזיהוי ע"י רשיון הנהיגה בלבד.

עמדת הועדה:

א. הועדה סבורה כי אם אכן חותם התצהיר מזדהה בפני עורך הדין באמצעות רשיון נהיגה הכולל גם את תמונתו, ניתן לאשר את חתימתו על תצהירו.
ב. אם רשיון הנהיגה אינו נושא תמונה לא יוכל עורך הדין לאמת את חתימת המצהיר ע"י ההסתפקות בזיהוי ע"י רשיון הנהיגה שאין בו תמונה כאמור.
ג. שונה המצב באשר לאישורים נוטריונים המחייבים זיהוי ע"י תעודת זהות או דרכון בלבד. (19466)

עוה"ד והלקוח זכות עוה"ד להגיב בעיתון על פגיעה בשמו הטוב תוך התיחסות לנושא גילוי מסמכים שהוחלפו בינו לבין הלקוח

העובדות:

עורך דין פנה לוועדה והודיע כי בחודש יולי 1997 פורסמה בעתון כתבה של מי שהיה לקוחו של השואל אשר טיפל בעניניו של הלקוח בפני שלטונות מע"מ וייצג אותו בענינים אלו גם בביהמ"ש.
בכתבה נכתב, בין היתר, כי רק לאחר שעוה"ד לא ידיעת הלקוח הגיע עם שלטונות מע"מ לעיסקת טיעון שבה יומלץ לכבי בית המשפט לגזור עונש של 3 שנות מאסר וקנס עליו יורשה הלקוח לחזור בו מהכפירה. עוה"ד הפונה טוען כי העובדות הנקובות בכתבה, ככל שהן מתייחסות אליו, הינן מסולפות והוא מבקש לדעת אם הוא רשאי לפנות למערכת העתון ולדרוש ממנה התנצלות. עוד מסביר הפונה כי לצורך שיגור פנייתו האמורה למערכת העיתון יתעורר הצורך לגלות מסמכים שהוחלפו בינו לבין לקוחו לרבות מסמך עיסקת הטיעון אשר נחתם אישית עם הלקוח קודם שהסכים עוה"ד לתוכנו.

לבסוף שואל הפונה האם בנסיבות המתוארות לעיל רשאי הוא לגלות עובדות ומסמכים שהועברו בינו לבין לקוחו שברגיל חלה עליהם חובת החסיון.

עמדת הועדה:

ועדת האתיקה סבורה כי עורך דין רשאי להגיב על דברים פוגעים שנאמרו אודותיו ע"י לקוחו. לצורך כך עליו לפנות ללקוח ולברר אם אכן אמר הלקוח את אותם הדברים כפי שנכתבו ופורסמו בכתבה העיתונאית.

אם אכן הלקוח אמר את הדברים המיוחסים או אם לא ישיב לפניית עורך הדין אזי רשאי עורך הדין לפנות לעיתון ולדרוש תיקון העובדות – תוך שעליו למעט ככל האפשר בגרימת נזק ללקוח. (19320)

עוה"ד והלקוח שימוש במענה קולי ללקוחות פוטנציאליים

המותר והאסור לעו"ד בשימוש מענה קולי במשרדו בקשר לפניית קבוצות גדולות של לקוחות וכשהמדובר הוא בנושא תובענה ייצוגית בשם אלפי אנשים.

העובדות:

א. עורך דין פנה לוועדת האתיקה והודיע כי משרדו מתעתד להגיש בקשה לתובענה ייצוגית שתוגש בשם קבוצה המונה אלפי אנשים.
ב. לדברי הפונה קיים סיכוי רב כי עם הגשת התובענה יפנו למשרדו מאות פונים אשר עלולים לשתק את עבודת משרדו הסדירה.
ג. לדברי עוה"ד צפוי שהפונים הנ"ל יתענינו באפשרות של הכללתם ב"קבוצה" ובאפשרות כי ייצגם.

ד. עוה"ד הפונה סבור כי הדרך הנאותה להתמודד עם מצב דברים זה היא באמצעות מענה קולי מיוחד במשרדו אשר יתן לכל הפונים מידע סדיר על מצב התובענה לרבות פרטים בקשר להכללת הפונים ב"קבוצה" או ייצוגם על ידיו ישירות.

ה. עוה"ד מסביר בפנייתו כי המענה הקולי הנ"ל יאפשר לפונה למסור את פרטיו בכדי שעוה"ד יוכל לחזור אליו.

ו. שאלות עוה"ד הינן שתיים במספר:

1) האם במענה קולי כזה אין מתעוררת בעייה של "שידול לקוחות"?

2) האם בשידור כזה אין משום פרסומת אסורה?

עמדת הועדה:

א. הועדה שקלה את הפנייה והינה סבורה כי השאלות שהועלו ע"י הפונה מתייחסות רק לשלב שלאחר אישור, אם בכלל, של התובענה הייצוגית.

תשכ"א–1961, המחייב עו"ד לעזור לבית המשפט לעשות משפט, עו"ד אינו יכול לקבל יפוי כח מוגבל, שאינו מאפשר לו לייצג את מרשו בפני אותה ערכאה ולעשות בשמו כל מה שסגור מוסמך לעשות.

2. מטרת המחוקק היא שלנאשם יהיה ב"כ מייצג אשר יוכל למלא את כל חובותיו, הן כלפי הלקוח והן כלפי בית המשפט.

3. יחד עם זאת, הועדה סבורה כי ניתן להגביל תוקף יפוי כח לערכאה אחת ובמקרה כזה, אם הלקוח יחליט לערער על פסה"ד, לא יהיה עוה"ד מחוייב להמשיך ולייצג את הלקוח גם בערעורים.

4. בעקבות שאלה נוספת שנשאלה הועדה יובהר, כי יתכנו גם מקרים בהם ניתן להגביל יפוי כח של עורך-דין לשלב מסוים של המשפט בפני אותה ערכאה ובלבד ששלב זה ניתן להפרדה מיתר שלבי המשפט (הליכי המעצר או ההקראה) ועורך הדין לא יוגבל ביפוי הכח לאותו שלב באופן שלא יאפשר לו מילוי חובותיו כלפי הלקוח וכלפי בית המשפט. (19306)

עוה"ד והלקוח

למי על עוה"ד לשלם כספים עפ"י פס"ד שניתן כנגד מרשתו, האם לב"כ התובעת ישירות או לתובעת עצמה כדרישתה

העובדות:

1. עורך דין פנה לועדה בבקשת הנחייה לגבי מקרה של תביעה אזרחית שנוהלה בביהמ"ש כשהוא ייצג נתבעת ואילו התובעת יוצגה בידי עו"ד.

2. הצדדים הגיעו להסכם פשרה שקיבל תוקף של פס"ד ולפיו על הנתבעת לשלם לתובעת סכום כספי.

3. מנהלת התובעת פנתה לעוה"ד הפונה (ב"כ הנתבעת) והודיעה לו כי על הנתבעת לשלם את כספי הפשרה ישירות אליה ולפקודתה בלבד.

4. מאידך הזהיר ב"כ התובעת את עוה"ד הפונה כי את כספי הפשרה צריך לשלם לפקודתו שכן אחרת לא יוכל לגבות את שכר טרחתו וזאת מעבר לטענתו שאם לא יעשה כן וינהג אחרת הרי תהא זו עבירה אתית כלפיו.

חוות דעת:

ועדת האתיקה קובעת כי במקום שקיימת הוראה מפורשת של התובעת לשלם את הכספים ישירות אליה ואין בהסכם שהושג בין הצדדים הוראה אחרת – הרי על ב"כ הנתבעת במקרה זה לשלם את הכספים נשוא ההסכם שקיבל תוקף של פס"ד בהתאם להוראות התובעת ואין חשש לביצוע עבירה אתית אם יעשה כן. (18800)

ב. בשלב האמור, אם אכן יתקיים, יש צורך בהמנעות ממתן ייעוץ ודיווח ע"י מענה קולי. ניתן לקבל באמצעות מענה קולי פרטים של הפונה בכדי שאפשר יהיה לשוב אליו.

ג. הפנייה לציבור יכולה להיעשות רק בדרך של מודעה בנוסח שיאושר ע"י בית המשפט לאחר אישור התובעת כתובעת ייצוגית, אם אכן תאושר. (19605)

יפוי כח

סוגיית יפוי כח המיוחדים ומוגבלים לעו"ד בהליכים פליליים

א. כבי' השופטת ע. בקנשטיין ס. נשיא בימ"ש השלום בת"א פנתה לוועד מחוז ת"א בנושא יפוי-כח והרשאה מיוחדת ומוגבלים המוגשים בהליך פלילי.

ב. כבי' השופטת ביקשה את עמדת הלשכה לאחר שזו תבדוק את נפקותו של יפוי כח כזה בהתחשב בהוראות סעיף 17 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב–1982 והחשש להתמשכות הליכים שלא לצורך.

ג. לנוחיות הקוראים מצוטט נוסח יפוי הכח המיוחד להלן:

יפוי כח והרשאה מיוחדים ומוגבלים

אני הח"מ ממנה את עורכי הדין מהם לחוד, לפעול בשמי בקשר עם הבקשה "דחיית מועד הקראה"

למען הסר כל ספק מובהר בזאת כי יפוי כח מיוחד זה תחום ומצומצם לעניין הבקשה הנ"ל בלבד ועורכי הדין הנ"ל אינם מוסמכים ו/או מורשים לפעול בשמי בכל ענין אחר (זולת אם וככל שקיבלו ו/או יקבלו אישור לכך בין בטלפון, בין בפקסימיליה ובין בכתובים), לרבות, אך מבלי לגרוע מכלליות האמור, לשמש ככתובת להמצאת כתבי בי-דין ו/או כל מסמך אחר זולת קבלת תשובת המשיבים לבקשה הנ"ל.

עורכי הדין הנ"ל או כל אחד מהם לחוד יהיו רשאים לצרף עורך/עורכי דין אחרים לפי ראות עיניהם וכמו כן הם או כל אחד מהם יהיו רשאים למנות עורך דין או עורכי דין אחרים להופיע בשם המשפט או בתביעה הנ"ל או בערעור ו/או לעשות את כל יתר הפעולות הדרושות והמפורטות לעיל ואני/אנו מאשר/ים את כל הפעולות שעורכי הדין הנ"ל או כל אחד מהם או אלה שנתמנו על ידם יעשו בתוקף יפוי כח והרשאה זה.

עמדת ועדת האתיקה שאליה הועברה הפנייה לעיונה ולהמלצתה הינה כדלקמן:

1. ועדת האתיקה סבורה כי הן נוכח סעיף 17 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב–1982 והן נוכח האמור בסעיף 54 סיפא לחוק לשכת עורכי הדין

עוה"ד מול שלטונות המס המותר לעורך דין למסור חשבוניות מס שהנפיק ללקוחו לשלטונות המס תוך ציון בגין איזו עבודה הופקה כל חשבונית לרבות פרוט בהקשר לשלב שאליו הגיעה כל עבודה ועבודה נשוא החשבוניות – וכל זאת בהתחשב בסוגיית החסיון

העובדות:

1. עורך דין פנה לועדה בבקשה דחופה לקבל את עמדתה באשר לפעולות שעליו לנקוט ביחס לעובדות שיפורטו כדלקמן:
2. בשנת 1994 העניק שירותים משפטיים לחברה (להלן "החברה") במשך מספר חודשים ולאחר מכן חדל מכך.
3. בחודש יולי 1997 פנה למשרדו טלפונית אדם שהציג עצמו כמפקח מס הכנסה וביקש מסמכים ופרטים אודות החברה.
4. לבקשת עוה"ד מסר המפקח מסמך בכתב שבו התבקש עוה"ד למסור לו חשבוניות שהפיק לחברה תוך ציון לגבי איזו עבודה הופקה כל חשבונית ופרטים לאיזה שלב בהגשת/הכנת התשקיף התקדמה העבודה והאם יש בידי טיוטת תשקיף.
5. עוה"ד פנה לחברה ובקש לקבל עמדתה לגבי בקשת מפקח מס ההכנסה דהיינו האם היא מוותרת על החסיון הקנוי לה אולם לא קבל את עמדתה עד להגשת השאילתא.
6. עוה"ד שואל כיצד עליו לנהוג במקרה זה והאם בשל החשיבות העקרונית של הנושא, מעוניינת הועדה ליטול חלק פעיל בטיפול בו.

עמדת הועדה:

- א. לגבי חשבוניות מס שהופקו לחברה – קיימת החובה למסורן לשלטונות מס הכנסה.
- ב. באשר לפירוט העבודות נשוא החשבוניות, הרי ככל שהן חסויות, יש לטעון לחסיון ופקיד השומה יוכל לפנות לביהמ"ש לצורך קבלת הכרעה שיפוטית לענין זה.
- ג. בנושא מסירת פרטים אודות התשקיף הרי אם המדובר בפרטים חסויים, להבדיל מפרטים פומביים כמו טיוטת תשקיף שנמסרה לרשות לניירות ערך – על השואל לטעון לחסיון כאמור לעיל. (19307)

עוה"ד ומעמדו כשכיר המותר והאסור לעורך דין העובד כשכיר במשרד רואה חשבון

העובדות:

עורך דין פנה לועדת האתיקה והסביר כי הוצע לו ע"י רואה חשבון לשמש עבורו כיועץ משפטי בתחום המסוי. עוד הסביר עוה"ד הפונה כי במסגרת תפקידו אצל רואה החשבון עליו ליתן ייעוץ משפטי ללקוחות המשרד או לאחרים. עוה"ד אמר לקבל שכר שישולם לו ישירות ע"י רואה החשבון.

עוה"ד גם שואל האם קיימת מניעה כי בחדר שיוקצה לו אצל רואה החשבון ישבו גם אחרים בין במקביל אליו בין אם לאו.

כמו כן שואל עוה"ד האם על גבי מכתבים סטנדרטיים אשר מוציא רואה החשבון ללקוחותיו ניתן לציין את עובדת עבודתו של עוה"ד במשרדו או שמא יש בכך פרסומת אסורה.

בנוסף שואל עוה"ד האם על מכתבים במסגרת עבודתו אצל רואה החשבון עליו לנהוג כמקובל ולציין ליד חתימתו את המילים "הלשכה המשפטית".

לבסוף שואל עוה"ד האם בשיגור מכתבים ללקוחות המשרד הכוללים חידושי חקיקה ופסיקה והחתומים על ידי יש משום פגם או מניעה באם יציין בהם גם את תחומי התעסקותו הספציפית ובמקרה זה בנושא המסוי.

עמדת הועדה:

1. לאור הנתונים שבפניית השואל נראה לועדה כי עיסוקו במשרד רואה החשבון בתנאים שצויינו כאמור על ידיו הינו אסור.
2. עורך דין רשאי להיות שכירו של מי שאינו עורך דין כדי ליתן שירותים למעסיקו ובמקרה כזה מעסיקו של עורך הדין הוא למעשה לקוחו היחיד.
3. מתן שירות משפטי ללקוחות של המעסיק הינו אסור על עורך דין שכן בסיטואציה כזו נעברות לכאורה עבירות על הסעיפים 55, 56 ו-58 לחוק לשכת עוה"ד תשכ"א–1961.
4. גדולה מזו! באם רואה החשבון יספק ללקוחותיו שירותים משפטיים המיוחדים לעורך דין לפי הוראות סעיף 20 לחוק לשכת עוה"ד תשכ"א–1961 – הרי אז עבודת עורך הדין בתנאים אלה במשרדו יש בה משום מתן יד לביצוע עבירות על החוק שיעבור משרד רואה החשבון.
5. לאור האמור לעיל התייר הצורך להתייחס לשאר הקושיות שהועלו ע"י הפונה בפנייתו לועדה. (19514)

ערעור על קביעותיו של בית המשפט שנתן את פסק הדין נשוא הליך זה. משהביע בית המשפט העליון את דעתו באשר להרשעתו של המשיב, שוב אין בית הדין חוזר לבחון את ממצאיו.

אומר כב' בית המשפט העליון בעל"ע 1577/92 הוועד המחוזי נ' פלוני, תק-על 93 (2) 1977:

"בפנינו טען המשיב כי לא הוא שעשה הזיוף וידוע לו מיהו הזייפן, אך אין בידו להוכיח הדבר. טענה זו אינה טענה בפנינו. אנו חיים מפי החלטתו של בית המשפט העליון, אשר קבע כי ממצאיה של הערכאה הראשונה בדבר הזיוף עומדים בעינם."

גם אם הראיות שמבקש המשיב להביא היו בפני בית המשפט בהליך הפלילי ואף אם היוו בסיס לקביעת עונשו, אין בית הדין שב ובוחר את הראיות שעליהן התבסס בית המשפט, אלא לומד הוא על ממצאיו מתוך קריאת פסק הדין עצמו.

גם טענתו של המשיב כי יש לאפשר לו הבאת ראיות אלו במסגרת הדיון בשאלת הקלון, שהרי שאלה זו יש להכריע בה על סמך נסיבות המקרה, דינה להדחות.

נקבעה ההלכה בעל"ע 6/70 פלוני, עורך-דין נ' לשכת עורכי הדין, מחוז ירושלים, פ"ד כה (1) 673, 767:

"הדיון המשמעותי לפי סעיף 75 של החוק חייב להתבסס על העובדות כפי שנקבעו לצורך ההרשעה על ידי בית המשפט שדן באישום הפלילי. אין הנאשם בדיון המשמעותי המתנהל לאחר מכן יכול עוד לחלוק על עובדות אלה, אך מותר לו להוכיח עובדות נוספות ביחס לשאלה אם בנסיבות העניין היה בעבירה משום קלון."

מסביר בית דין זה בבד"מ 106/91 הוועד המחוזי נ' רם כספי, עו"ד:

"אנו בדעה כי העובדות הנוספות אשר מותר לנאשם להוכיח הן ביחס לשאלה אם בנסיבות העניין היה משום קלון, בתנאי שהן לא תעמודנה בסתירה לקביעות בית המשפט לצורך ההרשעה."

ובעמ"ש 4123/95 אור נ' מ"י – נציב שירות המדינה, פ"ד מט (5) 184, 187 נאמר כי:

"לצורך הכרעה בשאלה אם העבירה שבה הורשע המערער נושאת עמה קלון, חייב בית-משפט זה

פסק דין משמעת שיקולי ביה"ד בגזירת הדין לגבי עו"ד שהורשע ע"י בית משפט בעבירות שיש בהן משום קלון

ביום 10.12.92 זיכה בית המשפט המחוזי, את המשיב מאישום בעבירות גנבה בידי מורשה.

ביום 25.11.93 ערערה המדינה לבית המשפט העליון על פסק הדין המזכה, ביהמ"ש העליון קיבל את הערעור והרשיע את המערער בעבירות האמורות. הדיון הוחזר לבית המשפט המחוזי לקביעת העונש.

ביום 25.4.94 גזר בית המשפט המחוזי את עונשו של המשיב ל-8 חודשי מאסר בפועל ו-10 חודשי מאסר על תנאי ל-3 שנים.

ערעורו של המשיב על גזר דין זה, נדחה ביום 16.8.95.

ביום 8.12.95 הוגשה בקשה זו, בה נתבקש בית הדין המשמעותי המחוזי לגזור את עונשו של המשיב, על פי סעיפים 75 ו-68 (5) לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961.

בא כוח הלשכה מבקש להוציא את המשיב מלשכת עורכי הדין לצמיתות, ואילו המשיב רואה נסיבות מקלות שעל בית הדין להתחשב בהן בגזירת עונשו.

טענות רבות הועלו ע"י הצדדים, ולאחר בחינת הלכות בין דין זה ובית המשפט העליון, לא נותרה בדינו דרך אחרת זולת לקבל את עמדתה של לשכת עורכי הדין ולהוציא את המשיב מהלשכה לצמיתות מנימוקים שיפורטו להלן.

בחינת שקדם לגזר הדין הפלילי

טוען המשיב, שמהשוואת הכרעת הדין בבית המשפט העליון וגזר הדין של בית המשפט המחוזי, עולות סתירות באשר לעובדות המהוות בסיס לפסק הדין ועל כן ראוי שבית דין זה יבחן מחדש את הראיות, כדי שיוכל להכריע בעצמו באשר לגירסה האמינה עליו.

אין לקבל טענה זו. אין בית דין זה יושב כערכאת

לקבל את פסק הדין שהרשיע את המערער כפי שהוא, בלי לדון מחדש בממצאים או במסקנות שנקבעו באותו פסק דין. כך נקבע בפסיקה... לפיכך יש לפנות אל פסק הדין שהרשיע את המערער ולברר מה המימצאים והמסקנות שנקבעו בו."

הראיות שמבקש המשיב להביא לעניין הקלון, אותן ראיות שעמדו בפני בית המשפט כשכתב את פסק דינו, מחייבות את בית הדין להרהר אחר קביעותיו של בית המשפט ועל כן אין להביאן. אשר לטענתו של המשיב, שבבית המשפט המחוזי מתקיים דיון בדבר אחריות הבנק, שיש בה כדי לשלול את אחריותו של המשיב עצמו לעבירה, הרי שבינתיים קיים פסק דין חלוט נגדו, וכל עוד פסק דין זה נותר בעינו, יסתמך בית הדין על קביעותיו.

האם יש בעבירה שעבר המשיב משום קלון?

סעיף 75 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961 קובע כלהלן:

"עורך דין שהורשע בבית משפט או בבית דין צבאי בפסק סופי בשל עבירה פלילית, רשאי בית הדין להטיל עליו את אחד העונשים האמורים בסעיף 68, אם מצא שבנסיבות העניין היה בעבירה משום קלון."

עולה, כי לשם הרשעתו של אדם על פי סעיף 75 הנ"ל, יש ראשית להראות, כי יש בעבירה שבה הורשע משום קלון.

אומר כבי בית המשפט העליון בעל"ע 2579/90, 3093 הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל-אביב-יפו נ' פלוני, פ"ד מה (4) 729, בעמ' 732:

"נמצא, שאם בנסיבות העניין היה בעבירה משום קלון, אין מקיימים משפט משמעותי בשאלת האחריות, אלא בשאלת העונש בלבד. מכאן חשיבותה של השאלה, אם היה בעבירה משום קלון, שאם לא כן, לא היה רשאי בית הדין המשמעותי - ללא דיון לגופה של האחריות - לענוש את עורך הדין. שאלת המפתח הינה איפוא: האם בנסיבות העניין היה בעבירה משום קלון?"

טוען ב"כ המבקש, כי העבירה שעבר המשיב היא עבירה שיש עמה קלון. את טענתו זו הוא מבסס על חומרת העבירה - עבירת גניבה בנסיבות מחמירות - ע"י מורשה - המלווה ביסוד נפשי של כוונה, ועל החומרה המיוחדת המתווספת כאשר עובר העבירה הוא עורך דין, המחוייב בשמירת כבוד המקצוע ורמתו המקצועית ועל אחת כמה וכמה כאשר העבירה נעברת כנגד לקוחו, שלו הוא חב חובת נאמנות ואמון.

לעומתו, טוען המשיב, כי אם יש בעבירה משום קלון, הרי שהקלון הוא מופחת בשל קיומן של

נסיבות מקלות. ראשית, טוען הוא, כי בנסיבות ענישתו על פי הלכה חדשנית, כפי שציין גם בית המשפט העליון, ישנה ענישה רטרוספקטיבית, השוללת את יסוד הכוונה. כאשר הוא מורשע בעבירה שלא היתה קיימת כאשר עבר אותה, לא יכולה להיות לו כוונה לעבור עבירה זו. בהעדר כוונה לא יכול להיות, לגישתו, קלון.

ראשית, יש להשיב לטענות המשיב, כי בית המשפט שהרשיעו בפלילים, קבע כבר, כי יסוד הכוונה התמלא בנסיבות העניין, שאם לא כן לא היה מרשיעו בעבירה שהכוונה היא יסוד מיסודותיה. ציינו כבר, שאין בית הדין המשמעותי מהרהר אחר קביעותיו של בית המשפט המרשיע את הנאשם בפלילים, ועל כן אין לשלול את יסוד הכוונה. אמר כבר בית דין זה בעניין עו"ד כספי, שהובא לעיל, שאין להביא, לעניין הקלון, ראיות שיש בהן כדי לסתור את פסיקתו של בית המשפט.

אם כן, מהו אותו "קלון" הנדרש לשם ענישה על פי סעיף 75 הנ"ל?

פרופ' ר. גביוון, במאמרה "עבירה שיש עמה קלון כפסול לכהונה ציבורית", משפטים א' (תשכ"ח) 176, 183, מתייחסת למטרתה של הענישה המשמעותית:

"אם אדם מן הרחוב יבצע עבירה פלילית שיש בה משום הפרה של כללי המוסר, לא יהא צפוי לסנקציה כל שהיא, מעבר לסנקציה הפלילית....."

מטרת הסנקציה הנוספת היא לשמור על דמותם הציבורית והמוסרית של בעלי כהונות או מקצועות מסוימים. מטרה זו מושגת על ידי האפשרות לסלק אדם מתפקידו בעקבות הרשעה בעבירה שיש עמה משום קלון. אולם, הדרישות של בני החברה מממלאי התפקידים השונים, המוגנים בצורה זו על ידי החוק, שונות הן במהותן. כן שונות אף הסנקציות שמטיל המחוקק בשל הרשעה, בעבירה שיש עמה קלון. מכיוון שהמחוקק בחר להשיג את מטרתו בכל החוקים על ידי השימוש באותו ביטוי עצמו, נראה שיש לפרש את המלה 'קלון' בהתאם להקשר בו היא מופיעה, ולדרישות אשר החברה מפנה אל בעלי אותו תפקיד או מקצוע. אם הנאשם הוא עורך דין, יש לבדוק מהי הצפיה של ציבור האנשים הנזקקים לעורך דין."

וכך גם בעל"ע 2579/90, הועד המחוזי של לשכת עוה"ד, תל-אביב-יפו נ' פלוני, פ"ד מה (4) 729, 733:

"מטרתן של הוראות אלו (סעיפים 44, 68, 75 לחוק לשכת עוה"ד) אינה מטרה עונשית רגילה.

דברים אלו יפים הם גם לעניינו ונכונים גם למקרה בו מואשם עורך דין בדין משמעתי ע"פ סעיף 75 לחוק.

בעמ"ש 4123/95 הנ"ל מובאים גם השיקולים שיש בהם כדי לסייע בהכרעה אם עבירה מסוימת, שנעברה בנסיבות מסוימות, כרוכה בקלון, כפי שהם עולים מהפסיקה:

א. סוג העבירה – האם מדובר בעבירה שמטבע ברייתה יש עמה קלון;

ב. ההקשר בו נעברה העבירה – האם יש בעבירה בהקשר שבו נעברה משום קלון;

ג. מהות המשרה – האם העבירה שנעברה יש בה משום סתירה למקצוע עריכת הדין, לאופיו של מקצוע עריכת הדין ולכללי ההתנהגות המתחייבים ממקצוע עריכת הדין;

ד. הנסיבות של ביצוע העבירה – במקרי גבול יש לשאול, האם העבירה שבוצעה בידי הנאשם, בנסיבות המסוימות, יש בה משום קלון.

כב' השופט י' זמיר אומר לעניין זה בעמ"ש 4123/95 הנ"ל בעמ' 192 כ:

"במקרים אלה התשובה תלויה באיזון של ערכים חברתיים ומוסריים. השופט שמגר אמר כי 'הקלון אינו נמדד, כמובן, לפי עצם מהותו, על פי אמות מידה משפטיות, כי מדובר במונח השאוב מתחום המוסר, אשר אומץ לתוך מערכת הנורמות המשפטיות' (עמ"ש 81/4 [1] בעמ' 498). אכן הקלון, כביטוי משפטי, הוא פועל יוצא של פגם מבחינה מוסרית. אך השאלה היא מה מידת החומרה של הפגם המוסרי שיש בה כדי לעטות קלון על העבירה. התשובה לשאלה תלויה במידה רבה, בעיקר במקרי הגבול, בנסיבות המקרה. אפשר שהנסיבות המיוחדות של המקרה יחלישו או אף יסלקו את הקלון. וכיצד יש להעריך את נסיבות המקרה? במקרים אחדים הפנה בית המשפט לאמת המידה של האדם הסביר.... האדם הסביר הוא דמות דימונית (יש האומרים מיתולוגית) המייצגת את דרכי ההתנהגות וערכי המוסר המקובלים בציבור. בפועל, האדם הסביר הוא, בליט ברירה, בית המשפט. בית המשפט משמש פה לאדם הסביר."

על זהותו של האדם הסביר, אומר כב' השופט שילה בבג"צ 178/81 ג'אפר נ' עודה, פ"ד לו (1) 40, בעמ' 44, כי הוא "תופס את מקומו ככח עזר לבית המשפט, כשהוא בא לקבוע סבירותה של התנהגות בעל-דין, כפי שהיא משתקפת בעיני אותו חלק מהציבור, שהתנהגותו זו נוגעת לו במיוחד."

היעלה על הדעת, שעבירה של גניבה בידי מורשה, של עורך דין מלקוחו, לא תחשב בעיני ציבור

אדם שהורשע בביצוע עבירה פלילית זוכה לעונשו מידי אותו בית משפט שהרשיע אותו, ובגוזרו את הדין לוקח אותו בית משפט בחשבון את מערכת הנסיבות הנוגעת לעניין. אין תפקידה של לשכת עורכי הדין להטיל על עורך הדין שחטא עונש נוסף בשל היותו באותה עת חבר הלשכה. עמד על כך הנשיא שמגר בציינו:

'הדין המשמעתי, הנערך לפי חוקים שונים בעקבות הרשעה בפלילים, עניינו בהסקת המסקנה, מה ההשלכה, אם בכלל, אשר יש להרשעה על עיסוקו של הנידון ועל תפקודו המקצועי.... הדין המשמעתי בעקבות ההרשעה בפלילים בא אפוא למנוע סתירה בין הנדרש מאיש המקצוע להלכה לבין התנהגותו למעשה.'

המטרה לשמה הוקמה לשכת עורכי הדין היא איגודם של עורכי הדין בישראל ושמירה על רמתו וטוהרו של מקצוע עריכת הדין (סעיף 1 לחוק). הסנקציה המשמעטית מטרתה שמירה על רמת המקצוע ועל האמון שרוחש הציבור בכלל, ומערכת המשפט בפרט, לציבור עורכי הדין."

אם כן, הקריטריון על-פיו קובע ביה"ד אם יש בעבירה משום קלון, נובע ממטרת הקמת הלשכה וממטרת החקיקה המשמעטית. המבחן הוא ההשלכה שיש לעבירה בה הורשע עורך הדין על תיפקודו המקצועי והאם העבירה מטילה כתם על עיסוקו כעורך דין; כך אמרנו גם בבד"מ 3/94:

"מותב זה מצווה לבחון את מידת הפגיעה שגרמה העבירה, על מכלול נסיבותיה, לציבור נושאי התפקיד, ומהי מידת ההוקעה הראויה למעשה כגון דא."

משום השימוש במושג "קלון" גם בחיקוקים אחרים הקובעים עבירות משמעטיות, נוכל ללמוד מהוראות אלו גם לעניין המבחנים שיש להפעיל כדי לקבוע אם יש במעשיו של עורך הדין משום קלון. בעמ"ש 4123/95, אור נ' מדינת ישראל – נציב שירות המדינה, פ"ד מט (5) 184, הדין בעבירות משמעט של עובדי מדינה, נאמר בעמ' 190 כ:

"ברור שבכל מקרה שבו מואשם עובד מדינה בדין משמעתי על כי הורשע בעבירה שיש עמה קלון, צריך לבדוק את האישום בשני מישורים: ראשית, האם העבירה, כפי שנקבעה בספר החוקים, כרוכה על פי טיבה בקלון; שנית, האם הנסיבות המיוחדות שבהן בוצעה העבירה כרוכות בקלון.... התשובה לשאלה אם עבירה מסוימת כרוכה על פי טיבה בקלון, כמו גם התשובה לשאלה אם הנסיבות שבהן בוצעה העבירה כרוכות בקלון, עשויה להיות תלויה בהקשרו."

אמון הציבור בעורכי הדין תלוי ברמה המקצועית עליה מקפיד בית הדין. לפיכך יש לראות בעבירה שנעברה ע"י המשיב, בנסיבות בהן נעברה, משום עבירה שיש עמה קלון.

בל נשכח, שטענתו של המשיב, כאילו העבירות שנעברו על-ידו, לטובת לקוחותיו נעברו, נדחתה על-ידי כב' בית המשפט העליון, וקביעותיו בשאלת הממצאים העובדתיים הן הבסיס עליו יסתמך בית דין זה.

אינטרס הציבור, לשכת עורכי הדין והמשיב:

כפי שעולה מפסקי הדין שהובאו לעיל, אינטרס הציבור ולשכת עורכי הדין משמשים הן לקביעת הקלון שבעבירה והן לקביעת העונש הראוי, כאשר נקבע כבר כי קיים קלון. כאשר דנים אנו בעונש שיש להשית על המשיב, קיים אינטרס נוסף שיש לשקול, הוא האינטרס האישי של המשיב. מהם אותם אינטרסים שיש לשקול ומהו המשקל שיש לתת לכל אינטרס?

טענתו של בא כוח המבקש, היא שבעבירה שעבר המשיב יש כדי לפגוע באמון הציבור בעורכי הדין בכלל ובכך גם באינטרס לשכת עורכי הדין. האינטרס של לשכת עורכי הדין והאינטרס של הציבור חד הם, לשמור על רמתו של מקצוע עריכת הדין ועל טיב השרות שמקבל הלקוח. מקצוע עריכת הדין דומה לכהונה ציבורית וככזו דורש הוא מהעוסק במיקצוע רמת מוסריות גבוהה.

טענתו הנגדית של המשיב היא, שעל לשכת עורכי הדין להגן על חבריה ועל כן אין האינטרס שלה זהה לאינטרס הציבור. אין הוא מפרט על שום מה ראוי או רצוי שלשכת עורכי הדין תגן עליו במקרה זה. כמו כן, טוען הוא, כי יש בנסיבותיו האישיות, כדי להוות נסיבות לקולא בעניינו. בנוסף, לומד הוא מהעובדה שהיועץ המשפטי לממשלה והפרקליטות, שעל פי חוק לשכת עורכי הדין מוסמכים ליזום הגשת קובלנה כנגד עורך דין, לא הגישו קובלנה כזו נגדו ולא דרשו את שלילת רשיונו לעסוק בעריכת דין, שאין הם רואים בכך צעד דרוש. גם בכך רואה הוא נסיבה מקלה בשאלת גור דינו בהליך משמעותי זה.

בתשובה, אומר בא כוח המבקש, כי לאור חומרת העבירה, אין לתת משקל רב לאינטרסים של המשיב ולנסיבותיו האישיות, אלא יש להעמיד בראש סדר העדיפויות את אינטרס הציבור ואינטרס חבריו למקצוע עריכת הדין.

נראה, עם כל הכבוד, שגישתה של הפסיקה נוטה בכיוון טיעוניו של בא כוח המבקש. ההלכה בעניין זה נקבעה בעל"פ 1/88 הוועד המחוזי של לשכת

לקוחותיו הפוטנציאלים, או בעיני ציבור עורכי הדין, כהתנהגות שיש בה קלון?

נראה, כי אשר לעבירה של גניבה בידי מורשה, יש לומר את שנאמר בעש"מ 4/81 אוהיון נ' מ"י, פ"ד לה (4) 494:

"יש עבירות שעומדות כרוך, בדרך כלל, קלון, ואשר לגביהן קשה להעלות על הדעת נסיבות עובדתיות, אשר אינן כרוכות בקלון."

גישה זו אומצה גם בבד"מ 97/92 הוועד המחוזי נ' אריה שחם, עו"ד:

"מיותר לציין כי עבירות זיוף וגניבה הן עבירות שמטבע ברייתן יש עמן קלון."

ומהן אותן נסיבות המעידות על קיומו של קלון? נאמר בבג"צ 251/88 עודה נ' ראש המועצה המקומית ג'לג'וליה, פ"ד מב (4) 837, בעמ' 839:

"אכן, 'עבירה שיש עמה קלון' הינה עבירה, אשר נסיבות ביצועה מעידות, כי בעבריינן נפל פגם מוסרי חמור. על מהותו של פגם זה יש לעמוד על-פי תכליתה של החקיקה, אשר במסגרתה מופיעה ההוראה בדבר עבירה שיש עמה קלון."

בד"מ 106/91 הוועד המחוזי נ' רם כספי, מנסה להתמודד עם שאלת הקלון. נאמר שם:

"לפיכך, אחד הפרושים של המונח 'קלון' – התואם את סוג העניינים שלפנינו – הוא פירוש הנגזר מתוך אותן תכונות שהן חשובות אצל עורך דין, על מנת שנוכל להיות בטוחים שהוא ממלא תפקידו בשירות לקוחותיו ובשירות בית המשפט כשורה, ועל מנת שאמון הציבור במערכת המשפטית ובעוסקים בעריכת דין לא יפגע."

ועוד:

"מהיות עורך הדין חלק מהמערכת המשפטית, ומהיותו עזר כנגד בית המשפט במלאכתו השיפוטית וע"פ 236/88 איזמן נ' מ"י. מד (3) 485, 503, עליו להיות נאמן לחוקי המדינה, ולגלות רמה מקצועית ואתית ההולמת את המקצוע וגם האמון שהלקוח, בית המשפט והציבור נותנים בעורך הדין."

על כן, עבירה על חוקי המדינה המעידה על זלזול וחוסר כבוד של עורך הדין כלפי החוק, ניתנת לראותה כעבירה שיש עמה קלון...."

כאמור, חומרתה של העבירה שנעברה ע"י המשיב, עבירת גנבה בידי מורשה, אינה מוטלת בספק, במיוחד כאשר הגניבה היא מלקוח, לו חב עורך הדין חובת אמון. מתוך כך ברורה גם חומרתה של הפגיעה בתדמית מקצוע עריכת הדין ובציבור הלקוחות הפוטנציאלים העלולים להזקק לשרותיו של המשיב, אם לא ימנע המפגע ע"י בית דין זה.

עורכי הדין נ' פלוני, פ"ד מב (4) 477, 480–479:

"בעבר היתה מקובלת הדעה, שנסיבות אישיות מקומן בהליך הפלילי, ואילו בהליך המשמעתי – חייבות הרשויות בעלות סמכות השיפוט המשמעתי לשוות לנגד עיניהן את טובת הציבור ואת רמתו ושמו הטוב של מקצוע הפרקליטות, ולעניין זה נסיבותיו האישיות והמשפחתיות של עורך הדין הנאשם אינן יכולות להשפיע להמתקת הדין (על"ע 1/64).

בשנים האחרונות נתמתנה גישה זו, ומקבולת עלינו התחשבות, גם בהליכים משמעתיים, בנסיבות אישיות קשות, אך במידה ובמשורה. האינטרס הציבורי אמנם איננו עוד השיקול היחיד, אך עדין הוא השיקול החשוב והמכריע."

אל לנו לשכוח, כי מצבו הכלכלי הקשה של המשיב, שקדם לעבירה נשוא הליך משמעתי זה, נבע, בחלקו לפחות, ממעשיו הוא ועל כן אין לראות בו נסיבה מקלה. אין המשיב יכול לדרוש התחשבות בקשייו האישיים, כאשר אלו מקורם במעשיו הבלתי אחראים והבלתי חוקיים.

בעל"ע 4/83 מאירוב נ' הועד המחוזי, פ"ד לט (1)

75 נאמר:

"אין אנו מקלים ראש לא בנסיבותיו האישיות של המערער ולא במצב בריאותו. אבל כל אלה חייבים לסגת מפני האינטרס הציבורי, הן של לשכת עורכי הדין, החייבת לשמור על מחנה נקי, והן של הציבור הרחב הנזקק לשרותי עורכי הדין."

ברוח דומה נאמר בעל"ע 18/84 כרמי נ' פרקליט המדינה, פ"ד מד (1) 353, 363:

"עבירות המשמעת בחוקים הראשונים עניינן שמירת רמתו, ייחודו וכבודו של המקצוע, עליו נמנים האנשים אליהם מופנה החוק, וההגנה על הציבור מפני אלה ששוב אינם ראויים לשמש באותו מקצוע. בחוקים אלה מטרתו ותפקידו העיקרי של השיפוט המשמעתי הוא –

'...לשמור על רמתו, על מעמדו ועל כבודו של מקצוע עריכת הדין ולהגן על הציבור מפני עורכי דין, אשר הוכיחו בהתנהגותם, כי אין הם ראויים לאמון, שניתן לממלאי תפקיד זה, ואשר בפועלם כעורכי דין הם מהווים סיכון לציבור'...."

ועוד בע"א 8/79 סופרין נ' הועד המחוזי, פד"ים ב' 181, בעמ' 185–184:

".... אין ספק כי יש קושי רב בגזירת העונש.... אך מול קושי זה ניצבת החובה להגן על הציבור הרחב ולשמור על מעמדו של מקצוע עריכת הדין.... מתן המשקל לקשייו וסבלו של המערער אין בו בכדי לשנות את החומרה היתירה הדבקה

במעשים אותם ביצע...."

בעקבות הלכה זו אומר חב"ד, עו"ד וסרצוג בבד"מ 137/87:

"הלכות אלה עוברות כחוט השני בפסיקה, הן של בית המשפט העליון והן של בתי הדין המשמעתיים לדרגותיהם ואין כל ספק כי מוטלת על בתי הדין המשמעתיים חובה לבער את הרע מקרב ציבור עורכי הדין ולאפשר לאותו חלק ממנו – אשר מקפיד במצוות קלות כקשות, עובד בעבודה קשה ואפורה מדי יום, נתון ללחצים וכבול במועדים – לעבוד תחת האיצטלה של הכבוד הראוי להם כמי שנמנה על מקצוע עריכת הדין ולגרום כל העת לכך כי האמון שהצבור רוכש להם יהיה חזק ואיתן. מעידתו של עורך דין יוצרת לא אחת תדמית קשה על כלל צבור עורכי הדין ועל כן מצווים אנו כחברי בית הדין לתרום את חלקנו להרגשת הבטחון והאמון שהצבור נותן בעורכי הדין ולמעלה מזה, מצווים אנו לשמור ולהקפיד בטוהר המידות של החברים ובשמירה קפדנית על כבוד המקצוע."

גישה זו נתקבלה גם בבד"מ 97/92.

אשר לעבירה שעבר המשיב ולחומרתה, אומר בית הדין בבד"מ 23/76, שצוטט בעל"ע 1,2/85 הוועד המחוזי נ' בן חרוץ, פ"ד לט (4) 365, 373:

"העבירה בה הורשע המערער הינה מן החמורות ביותר שניתן להרשיע בהן עו"ד. מקצוע עריכת הדין דורש נוסף למיומנות מקצועית יושר, הגינות, נקיין כפיים ורמה מוסרית גבוהה. משהפר עוה"ד את חובת הנאמנות ללקוחו השמיט את הבסיס המוסרי למקצועו ופגם באמינות כלל עוה"ד. מעילה בכספי לקוח מהווה פגיעה חמורה שאין למעלה הימנה במקצוע עורך הדין, ומן הנכון הוא כי תנתן תגובה חמורה ביותר לכל מעשה מעין זה."

מהו העונש שיש להטיל על המשיב?

העונש שמבקש בא כוח המבקש, הוא הרחקתו של המשיב מלשכת עורכי הדין לצמיתות. עונש זה מבוקש לאור חומרת העבירות בהן הורשע המשיב ולאור ההרשעות הקודמות הרבות שצבר המשיב במהלך שנות עיסוקו בעריכת דין, עבירות שבגינן מרצה המשיב כעת עונש השעיה, שפסק הדין לגביו חלוט ועונש הוצאה מהלשכה לצמיתות, עליו תלוי ועומד ערעור. לגישתו של בא כוח המבקש, מועד המשיב לשוב ולעבור עבירות גם בעתיד, כפי שארע לאורך כל שנות עבודתו בעריכת דין. את פסק הזמן של מספר שנים ברצף ההרשעות, זוקף ב"כ המבקש

העבירה שבה הורשע עורך הדין בפלילים, וככל שעבירה זו חמורה יותר, תהא ההתחשבות באורך התקופה קטנה יותר. אך נראה לי, כי האורך הבלתי רגיל של התקופה שעברה מני אז שבוצעה העבירה, כפי שהוא במקרה שלפנינו, והעובדה, שבמשך כל התקופה הזאת שמר המערער על טוהרת המקצוע, מן הראוי שיובאו בחשבון על-ידינו בבואנו לדון אם – ובאיזו מידה – להתערב בעונש ההשעיה שהושת על המערער. משעברה תקופה כה ארוכה מאז ביצוע העבירה, והמערער חזר בתשובה שלמה, מן הראוי ששערי תשובה לא יינעלו בפניו, ושר השכחה יבוא, במידה מסויימת, לעזרתו של המערער.”

גם בעלייע 757/94 הועד המחוזי נ' קרמזין, תק-על 94 (4) 94, חוזר ביהמ"ש על הלכה זו בציינו כ:

“לטעמי, אין להתערב בעונש, למרות שהוא נוטה לקולא. המדובר בארועים בשנת 1989, היינו מלפני כחמש שנים. ההליכים היו תלויים ועומדים זמן רב מדי, הן בלשכה והן בבית משפט זה, והחמרה עתה, תהיה שלא במקומה.”

אמנם נטה כבי ביהמ"ש העליון שלא להתערב ולהחמיר את עונשו של עורך הדין, כאשר חלף זמן רב מהתרחשות הארועים נשוא ההתדיינות ועד להרשעה, אך אין בכך קביעה כי בתי הדין המשמעתיים מנועים מלהעניש את המשיב בגלל חלוף הזמן. חלוף הזמן אין בו כדי למחוק את חומרת מעשיו של המשיב ואילו ישנם גורמים אחרים המחייבים החמרה בעונש דווקא. בתקופה זו לא שמר המשיב על טוהר המקצוע ולא חזר בתשובה, אלא המשיך לעבור עבירות משמעת רבות, בגינן הורשע. אין גם לשכוח, כי חלק מהעיקוב בדיון בעניינו של המשיב נבע מנסיבות שנבעו ממנו, עקב בקשות חוזרות לדחיית הדיון, שהגישו הוא ובא כוחו בעבר, פרופ' קורנילדי.

שיקול נוסף לקולא, רואה המשיב במצב בריאותו. ואשר לדבריו השפיע עליו לעבור את העבירות שעבר.

טענתו הנגדית של בא כוח המבקש, היא שבמצב בריאותו יש דווקא להוות שיקול לחומרה, משום שיש בה כדי להשפיע על יכולתו של המשיב לתת שירות מקצועי אמין ואיכותי ללקוחותיו, והרי הענישה המשמעתית עיקרה בשמירת אמון הציבור בעורכי הדין, שמירת טיב השירות המשפטי הניתן ושמירת כבוד המקצוע, ולא התחשבות באינטרסים האישיים של המשיב.

בעלייע 5939/92 הועד המחוזי נ' פלוני, תק-על 94 (2) 180, אומר כבי ביהמ"ש העליון לעניין זה:

להפסקה שעשה המשיב מעיסוק במקצוע, ולא ל"חזרתו למוטב" בשנים אלו.

בי"כ המבקש מבקש שעונש ההרחקה לצמיתות יחל ללא דיחוי, שכן המשיב כבר מושעה ואין לו צורך בהכנות לקראת ריצוי העונש. עונש זה יהיה חופף לשאר העונשים שהוטלו על המשיב, כך שבעוד 10 שנים יוכל הוא לפנות ללשכת עורכי הדין שתשקול את חזרתו לשורותיה. בכך שואף הוא להקל על המשיב במידה מסויימת.

המשיב מתנגד להוצאתו מלשכת עורכי הדין. לגישתו, לא ינוק הציבור כתוצאה מכך שעונשו יהיה קל יותר, שכן גם כך מושעה הוא עד שנת 2001. לדבריו, ראוי להטיל עליו עונש השעיה חופף לזה שכבר הוטל עליו, כך ששניהם יסתיימו באותו מועד. מה גם, שלדבריו, העבירה שנעברה נבעה מנסיון כושל להציל את העיסקה, לטובת לקוחותיו ולא לשם הנאתו האישית.

יש להשיב למשיב את שנאמר בעלייע 5297/91 הועד המחוזי נ' הורביץ, תק-על 93 (2) 1708:

“השעיתו לתקופה ממושכת אינה עילה להקל בדינו הפעם, ובית משפט זה פסק לא אחת כי אין לקבל גישה המקילה בעונשו של עורך דין שנמצא אשם בעבירות משמעתיות אך משום שבלאו הכי הוא הושעה לזמן ממושך בשל עבירות קודמות....”

ועוד בעלייע 1/85 הועד המחוזי נ' בן חרוץ, פ"ד לט (4) 365, 372:

“זה לא מכבר הבענו הסתייגותנו מהנוהג, המשתקף מהחלטות אחדות של בתי הדין המשמעתיים של הלשכה, לפיו מקל בית הדין שוב ושוב בעונשו של עבירין, שנמצא אשם בעבירות מרובות נגד כללי האתיקה המקצועית, וזאת בנימוק, שבלאו הכי נידון כבר אותו עורך דין להשעיה מצטברת לתקופה ארוכה....”

נימוק נוסף שמעלה הוא להקלה בעונשו, הוא הזמן הרב שחלף ממועד ביצוע ביצוע העבירה, בשנת 1989 ועד ליום הענישה, בחלוף כשמונה שנים.

אכן, צודק המשיב, שחלוף זמן רב מיום ביצוע העבירה ועד ליום הענישה יש בו כדי להשפיע לקולא על העונש. אומר כבי ביהמ"ש העליון בעלייע 18/84 כרמי נ' פרקליט המדינה, פ"ד מד (1) 353, 385:

“... כפי שנפסק לא אחת בבית-משפט זה, יש בה בתקופה הארוכה שעברה מאז ביצוע העבירה כדי להשפיע על מידת העונש, גם לעניין עבירות משמעתיות מקצועיות.... אכן, גם בעת התחשבות זו באורך התקופה יש להביא בחשבון את מהות

עורכי הדין כולו. מזה מתחייב עונש חמור ומרתיע לכל עורך דין שנתפס בקלקלתו. מאידך גיסא, עונש קל מדי מחטיא את מטרותו, ולא רק שאינו מרתיע עבריינים בכוח אלא אף משמש להם גורם מעודד.

ראה גם בד"מ 3/94, בו ציטטנו את הדברים הבאים מתוך עלי"ע 9/85 הוועד המחוזי נ' דגן, פ"ד מ (1) 305:

"מתן רשיון לאדם לעסוק במקצוע עריכת הדין יש בו משום מצג מטעם לשכת עורכי הדין לכולי עלמא, שאדם זה ראוי להימנות עם ציבור זה, וכי הציבור יכול לתת בו את אמונו. נכשל אותו אדם בעבירה על כללי האתיקה המקצועית, מתערער האמון בו, במקצועו ובלשכה בכלל. יש שהעבירה היא כה חמורה, שיראו בה ערעור מוחלט על האמון שנרחש לעורך-דין, עד שהוא בחזקת חסר תקנה. במקרה כזה ראוי להוציא מהלשכה או להשעותו לתקופה ארוכה מאד...."

נכונים לענייננו הדברים שאמרנו בבד"מ 120/91: "ב"כ הנאשם לא הביא בפנינו כל הוכחה וגם לא יכול היה להביא הוכחה המעידה כי פעולתו של הנאשם היתה חד פעמית ולא תישנה בעתיד. זאת אמנם תקוותנו, אך הוכחה פוזיטיבית לכך נתנת רק בשנים הבאות. לפיכך עדיף כי ההחלטה באם הנאשם ישוב וישמש כעו"ד תקבע ע"י הלשכה שתשקול באם לקבלו מחדש אל שורותיה בעתיד....."

כך גם בבד"מ 137/87.

נסיבה נוספת לחומרה, שמעלה ב"כ המבקש, היא הרשעותיו הקודמות המרובות של המשיב. לטענתו, הרשעותיו הקודמות של המשיב נסבו גם הן על חוסר יושר בענייני כספים, ויש לראות בכך קו התנהגות אופייני ולא מעידה חד פעמית. מה גם, שלגישתו, כאשר מדובר בעבירות צווארון לבן, גם לולא היו למשיב הרשעות קודמות, לא היה בכך כדי להוות נסיבה לקולא, משום שלעבירות מסוג זה אין נתפס אדם בקלות, ואם נתפס בה, הרי שיש לראות זאת בחומרה, גם אם היה זה עניין חד פעמי.

תשובתו של המשיב היא, שגם כאשר דן בית הדין במקרים קודמים בעניינו, לא החמיר עמו בשל ריבוי ההרשעות הקודמות, אף שעמדה בפני בית הדין רשימת הרשעות מלאה, כפי שעומדת כיום בפני בית דין זה. לדידו, אין סיבה לסטות כעת מכך, בלא שינוי של ממש ברשימת ההרשעות הקודמות.

אין אנו יושבים היום לדון את המשיב על עבירותיו הקודמות, ואם הורשע בהן, הרי שיש בכך כדי להעיד על פגם במעשיו. לאור הצטברות ההרשעות הקודמות, ברור שאין מדובר במעידה חד

".... מקובלת עלינו טענתו של עורך דין ויצמן, שלא כל מקרה של מצב חולני, הגורם לעורך דין לעבור עבירת משמעת רצינית, מצדיק הקלה בעונש, שכן הגורם של הגנה על הציבור וההגנה על תדמית המקצוע חייב עקרונית לגבור על שיקולים אישיים."

למרות האמור, לא החמיר בית המשפט בעונשו של המשיב, משום הזמן הרב שחלף מיום המעשה נושא האישום ועד למתן פסק הדין.

לעומת זאת, בעל"ע 2/87, 3, 18 ד"ר סולומון נ' לשכת עוה"ד, פד"מ ז 112, למרות נסיבותיו האישיות הקשות של המערער ולמרות מחלתו הנפשית נפסק, כי אין הלשכה רוצה אותו בין חבריה, שכן הוא מטיל קלון על המקצוע ועל הלשכה כולה.

אומר כב' השופט אלון בעל"ע 6/86 פרקליט המדינה נ' מנדלבוים, פ"ד מב (1) 25, בעמ' 28:

"אמנם כן, מקום יש להבחין במשקל הניתן לשיקולי קולא האמורים, כאשר באים הם חשבון לעניין מידת העונש הנגזר על מי שהורשע בדין לעומת המקרה, כפי שכך הוא בנידון דנו, שבו דנים אנו אם פלוני ראוי לשמש הוא כפרקליט, שכל כולו של מקצוע זה מתמצה באמון ובנאמנות שבהם עורך הדין ממלא את תפקידו; ומשקל זה רב הוא בהרבה לעניין הראשון מאשר לעניין האחרון. אך אין פרושו של דבר, ששיקולי קולא אלה כלל אינם קיימים, כשמדובר בהשעיה מלשמש כעורך-דין. בגזירת דינו של עורך דין שסרח קיים כמובן גם השיקול המיוחד של שמירה על ניקיון ידיהם ומעשיהם של העוסקים במלאכת עריכת הדין, כדי לא לפגוע באמון שהציבור רוחש למקצוע הפרקליטות.... אך האמצעים שאותם מוסמך בית הדין המשמעת לנקוט נגד מי שהורשע בעבירת משמעת, ובמיוחד השעיה מהלשכה והוצאה משורותיה, משום השתת עונש הם, וכלל גדול בדרכי הענישה נקוט בידינו, שבכל עונש שהוא, בכפוף לאותם מקרים שבהם קבע המחוקק מידה קצובה מינימאלית של ענישה, מקום יש - בעת השתתו - לשיקולי חומרה ולשיקולי קולא, אלא שמשקל שיקולים אלה, כאמור לעיל, הולך ומשתנה לפי חומרת מעשי העבירה או קולתם."

ועוד בעל"ע 1/88 הוועד המחוזי נ' פלוני, פ"ד מב (4) 477, 479:

"עורכי הדין מצטיירים בעיני הציבור כאנשים בעלי רמה מוסרית גבוהה, שניתן לסמוך עליהם. עורך דין שסרח במישור זה איננו פוגע רק בלקוחו ומשנתפס, בו עצמו, אלא פוגע בתדמיתו של מחנה

”מדובר בענייננו, לא במעידה מקרית, זמנית וחד פעמית, אלא במסכת ממושכת של התנהגות פסולה ביותר, שעל אף העמדתו לדין וענישה, לא פסקה. בין אם הדבר נובע משיבוש מערכת הנורמות והערכים אצל עורך הדין, ובין אם נבע הדבר ממצוקה, או מחוסר יכולת לעמוד בפיתוי, מעידה אותה התנהגות מתמשכת על כך, שלא ניתן לתת אמון באישיותו של עורך הדין, בשיקול דעתו, במידת הבנתו את מהות תפקידו כעורך דין ואת המתחייב מכך, ובכושרו להבחין בין מותר לאסור.

יש יסוד לחשש שאם יחזור עורך הדין לתפקד במקצוע לא ישתנו פני הדברים והוא לא יפעל אחרת ממה שפעל בעבר, ואין זה ראוי ליטול סיכונים על גבו של הציבור ושל שמו הטוב של מקצוע עריכת הדין.”

לאור האמור, פסק בית המשפט כי יש להוציא את עורך הדין מלשכת עורכי הדין לצמתות.

כך גם בעל־דף 1/89 הועד המחוזי נ’ שפצירר, פ”ד מו (1) 105, 113:

”הגיעה העת, שערכאות השיפוט המשמעתי של לשכת עורכי הדין ינחו עצמן על-פי מדיניות ענישה זו; לאמור – ככל שעורך דין צבר יתר הרשעות משמעטיות; כך יוחמר עונשו עם כל הרשעה נוספת, ולא להפך.”
ובעמ’ 114:

”אין זה מתקבל על הדעת, שזקיו של המשיב בשל ההשעיות שלו בעבר יזקפו לו כנסיבה מקלה עתה, שהרי השעיות אלו הן תוצאה נגזרת ממעשיו הנלוזים. מבין אני ללבו של המשיב ולקשיים שיעמוד בפניהם מרגע שיוצא מלשכת עורכי הדין, אולם אין לו אלא להלין על עצמו שכזה יהיה חלקו, שכן, כפי שתואר לעיל, בכל עניין ובכל תחום שעסק בו כעורך דין נכשל והכשיל.”

לסיכום:

לאור חומרתה של העבירה שבה הורשע המשיב, והקלון שיש במעשיו ולאור העבירות הקודמות הרבות בהן הורשע, מן הראוי להחמיר בעונשו, כמגמתו ומצוותו של כבי בית המשפט העליון. מדיניות ענישה מחמירה חיונית היא לשם הגנה על הציבור מפני הישנות מקרים מעין אלו, על אמון הציבור בעורכי הדין ועל דימוי מקצוע עריכת הדין בכלל.

לפיכך החלטנו לגזור על הנאשם עונש הרחקה מהלשכה לצמיתות, על-פי סעיפים 75 ו-68 (5) לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ”א–1961.

פעמית, אלא בדפוס התנהגות קבוע ונמשך של המשיב, המצביע על זילזול בחוק, בלקוחותיו ובחשיבות פרעון חובותיו, כמו גם חוסר יושר בענייני ממון. באלו יש כדי להביא להחמרת עונשו של המשיב, עד כדי הרחקתו מלשכת עורכי הדין לצמיתות. אם לא עשו כן בתי הדין במהלך הרשעותיו הקודמות, הרי שהגיעה השעה שאנו נפעל למגר את הרע מקרב ציבור עורכי הדין, ביחוד לאור החומרה היתרה שבעבירה האחרונה של המשיב.

על כך אמר כבי ביהמ”ש העליון בעל־דף 4/83 מאירוב נ’ הועד המחוזי, פ”ד לט (1) 75:

”סבורים אנו כי אין להשלים עם מדיניות כזו, החוזרת על עצמה שוב ושוב על-ידי מותבים שונים של ערכאות השיפוט המשמעתי של לשכת עורכי הדין, והמובילה לתוצאה שאין הדעת סובלתה. על פי מדיניות זו..... יוצא, כי ככל שסורח עורך דין יותר, עד כי קופת שרצים ארוכה מאחוריו והוא צבר כבר תקופות השעיה רבות בלי שלמד לקחו וממשיך בסורו עוד ועוד, לא רק כי אין מוצאות נגדו המסקנות המתבקשות, כי אין הוא ראוי לשמש ככהונת עורך דין לצמיתות או כי תקופת ההשעיה תגדל באורח משמעותי לאחר כל עבירה נוספת, אלא שההשעיה בגין עבירות בעבר עוד משמשת שיקול לקולא שלא להגדיל משמעותית את ההשעיה. אין זאת אלא כתוצאה ממדיניות כזו, או לפחות בחלקה בגינה, המשיך המערער דגן במעשיו במשך שנים וצבר לחובתו הרשעות לעשרות והעסיק את הערכאות המשמעטיות וכן את בית המשפט הזה לרוב. אם במדיניות הענישה בפלילים המקובל הוא, כי ריבוי הרשעות קודמות מפעיל בדרך כלל שיקול בכיוון החמרת העונש, בשיפוט משמעתי על אחת כמה וכמה. משום שהשיפוט המשמעתי מטרתו, מלבד ענישת הנאשם, לשמור, כי יהיה נקי המחנה של העוסקים במקצוע עריכת-דין, וכי לא יפגע האמון אשר רוחש הציבור הרחב המזדקק לשירותיהם של חברי הלשכה. יתר על כן: כאשר המדובר הוא בעורך דין, שהרשעותיו הקודמות מלמדות על מועדות נמשכת בעבירות על החוק או על הכללים בדבר אתיקה מקצועית, יש שהכמות הופכת לאיכות. על כן המסקנה, כי הגיעה השעה להפסיק חברות בלשכה לתקופה ממושכת או לצמיתות, עשויה להתקבל לאו דווקא בגין הרשעה ספציפית בעבירה חמורה, אלא גם כאשר הוגדשה הסאה כבר קודם ע”י חריגה נמשכת....”

יש לאמץ את דבריו של כבי בית המשפט העליון בעל־דף 6733/93 בן חרוץ נ’ הועד המחוזי, תק-על 2049 (2) 94: